

Vámos Tibor 2021. május 19-én, életének 95. évében elhunyt

Kedves Tibor!

Utoljára szólítunk így – bár ezúttal kissé tétován – kicsit pajtáskodva, ám a Téged megillető tisztelettel és szeretettel, a lét és a nem-lét határán. Az alkalom szomorú; végleges búcsú. Ám ahogyan 2014-ben a budapesti gettó felszabadításának 69. évfordulója alkalmából tartott megemlékezéseden mondtad: „Az emlékezés az élőknek szól, és a jövőt alakítja”. Mi élők, most ebből az alkalomból még egyszer köszönetet szeretnénk mondani, s mérleget vonni mit is köszönhetünk Neked, mi az, amit hamuba sült pogácsaként nekünk, vándorló fiaknak, a jövőnek hagyta!

Tíz éven át voltál elnökünk. Mélyen szántottál, ekéd mély barázdákat, biztos alapot hasított Társaságunk életében. Mindenekelőtt egy korlátozó politika korában szívünkbe égetted azt a Jeffersoni elvet, hogy minden ember egyenlőnek és szabadnak teremtett. Egy szabad társaság nem építkézhet rangokból, parancsokból, diktátumokból, de születhet közös akaratból, közös célból, örömteli munkából, megegyezésekből, kooperációból. Belső szimmetriák uralta rendből. Társaságunk elidegeníthetetlen céljává, örök missziójává tetted az informatika szakszerű művelésének képviselőjét hazánk modernizációjában. Társaságunknál is, mint ahogyan szeretett intézményednél – a Sztakinál is – nem a kapcsolatok, címek minősítettek, nem is az ideológiák szerinti megkülönböztetés. Egyforma ranggal ültek asztalod mellett a mozgalmi múlttal rendelkezők és a deklasszáltak, az öregek és a fiatalok, az egyszerű programozók és az akadémikusok, mindenki, aki tettvággyal, ambíciókkal volt terhes. „Virágozzék minden virág!” – adtad ki a jelszót, szabad teret a kezdeményezéseknek!

Családi körülményeid, neveltetésed, ifjúkori élményeid szükségszerűen vezettek a baloldalra. Ám az elsők között voltál, aki szót mert emelni egy tévutas fejlődés ellen, hangoztatva az emberi szabadság, szellemi függetlenség és gondolkodás igényeit. Nagyhatású tanulmányban vázoltad fel a jövő vízióját: Hazánk és a műszaki haladás. Ehhez a vízióhoz hozzátartozott annak kimondása is, hogy az emberi kultúra nemzetközi. Összefüggenek eredményeink, egymásra támaszkodnak erőfeszítéseink, s az egyedüli mérce a világszínvonal! Méretünknek megfelelően váljunk a nemzetközi kooperáció míves kisiparosaivá – hirdetted. Ennek az iránynak gyakorlati nyitányaként a Te aláírásod szentesítette az abban a korban szokatlan nyílt tudományos együttműködést a szomszédos Ausztria testvérszervezetével, az Österreichische Computer Gesellschaft (OCG)-vel.

Örök elégedetlenként figyelmeztetted országodat mulasztására, belterjességére, tártad fel informatikai fejlődésünk hiányosságait. De, mint sokszor mondtad, véleményed szerint az ország teljesítmény potenciálja elsődlegesen nem technikai, technológiai kérdéseken nyugszik, inkább társadalmi, kulturális kérdés. Ezért is állítottad mérnökként, kortársaidat megelőzve Társaságunk érdeklődésének homlokterébe az információs szabadság és önrendelkezés kérdését, szemben például a számítógépek számának mennyiségi számbavételével, vagy a folytonos tanulás szükségességét. De ugyanakkor örökké optimista voltál, mert hited szerint egy közéleti ember, pláne egy vezető nem sugározhat mást, mint optimizmust.

Megtanítottad nekünk a fiatalság tiszteletét. A fiatalokban nem esetlen kamaszokat láttál, hanem lehetőséget arra, hogy egyenrangúan, vállalva keverjétek ki az újabb, élhetőbb világ szintézisét. A fiatalság hordozza szívében annak a jövőnek zálogát, amire termettünk. A fiatalság az, ahonnan a társadalom felszívja a friss életerőt, amelyet azonban a múlt példája tesz képessé arra, hogy bokrosodjék, majd termővé váljék. A levél és a gyökér konzonzonanciája: egyenrangúak, ugyanannak az egyetlen életnek két metszete.

Megtanulhattuk Tőled azt is, hogy a legfontosabb dolgok sem elviselhetők akkor, ha komolykodva kezeljük őket. Iróniára hajló világlátásod akkor lendült legmagasabbra, ha önmagadat vagy „méltóságaidat” kellett kifigurázni. Ilyenkor elemekben voltál, igazi mókamesterré váltál. „Vén trotty!” tűzted ki magadra – egy tudományos intézet nemzetközi hírű igazgatójára – a címkét egy intézeti bulin. Mert a humor, az önirónia nem egyszerű időtöltés, nem pusztán szórakozás! A humor kiegyenlít, megóv gögtől, tudálékosságtól. Jól ábrázolja ezt a szituációt hűséges grafikusod, Szűcs Édua bájos karikatúrája, ami búcsúzóknak végén említendő „Vámos Tibor nyomai” című album utolsó oldalán látható.

Megragadó két rövid betekintésre ajándékozott kéziratod, amelyekben elfogultságtól mentesen, szelíd humorral számolsz le önmagaddal, az elvégzett munkáddal. Nem a nagyvilágnak szántad, talán csak önmagadnak, talán csak egy-két barátodnak. Mertél illúziómentesen szembe nézni magaddal, felismeréseiddel, változásaiddal, eltöprengeni azon, hogyan sáfárkodtál adottságaiddal. Erre, így csak az izzó vason edzett nagyok képesek, őszintén, de önsajnálkozás nélkül, derűvel.

Híres voltál viseletes pulóverjeidről, ám közben megtanítottál arra, hogy úgy öltözzünk, ahogyan mások, vendégváróink várják. „Ha koncertre megyek, sötét zakót veszek és nyakkendőt kötök. Ha barátok közé, akkor inkább laza pulóvert.”

Örömünkre bennünket jobbára barátoknak éreztél. Csak azt nem szeretted, ha valaki öltözködésével akarta magát megemelni.

Példával illusztráltad azt is, hogy a világ teljességének megértése együtt jár a magasszintű tudományos gondolkodással, az esztétikai szép előtti megnyílással, és a mélyen szántó etikai számvetéssel. Jó volt veled beszélgetni, mert a beszélgetések után úgy éreztük, bölcsebbé váltunk, megértőbbé, s nagy szavak nélkül: jobbá.

Az erről valló bizonyítékokat öt évvel ezelőtt a „**Vámos Tibor nyomai**” címet viselő albumban foglaltuk össze: számodra. Csokorba gyűjtöttük mindazt, amit Te cselekedtél, de amelyek immár rólad tanúskodnak.

Életműved Társaságunk számára időtálló cövekrendszer. Erre kell haladnunk! erről az útról nehéz letérni! Ma úgy mondjuk, megbízható GPS-ként akarunk szolgálni a vajúdó világunkban történő eligazodáshoz.

Ami a mérleget illeti, bevallhatjuk, egyoldalú. Te számos életre szóló ajándékkal halmoztál el bennünket, ám mi nem adhattunk Neked országos kitüntetést, pénzt, rangot. Egyedül barátságunkat. Ám úgy érezzük, ezzel egy maroknyi boldogságot sikerült becsempészni életedbe. Te közénk tartoztál, mi meg Hozzád. Így formálódott közöttünk a magyar informatikusok szövete.

Kedves, bölcs lényed hiányozni fog, hacsak meg nem leljük az Auriga csillagképben a Vámos-csillagon.

Budapest, 2021. május 21.

Havass Miklós